

Átalakul a debreceni együttes szerkezete, s több státuszra hirdettek próbajátékot, ez is a zenekar átalakulásának egyik állomása. A nyolcvanöt esztendeje alakított együttes szezonja nem lesz könnyű, hiszen csökkennek a forrásaik, Kocsár Balázs mégis bizik abban, hogy sikerül pótolniuk ezt a hiányt. Már csak amiatt is, mert a zenekarépítés a megfelelő úton halad. A debreceni Kodály Kórust és Filharmonikus Zenekart egyesítő intézmény művészeti vezetője beszélt a tervezett változásokról és az évad érdekességeiről.

I *Úgy tudom, szervezeti átalakítással kezdték a szezont.*

– Így igaz, hiszen az eddigi első karmesteri posztot megszüntetjük. Ezzel azonban csak visszatérünk a korábbi állapothoz. A Debreceni Filharmonikus Zenekarnak megalakulásától fogva – a németországi együttesekhez hasonlóan – a város zenei életében az a feladata, hogy a koncertek mellett, a zenészházai produkciókban is közreműködjön. A nyolcvanas évek végén, amikor egyre több együtteshez hívtak külföldi karmestert, ez a tendencia elérte a debreceni együttest is. Ezeket a dirigenseket azonban nem foglalkoztatta a színházi munka, nem sokat törődtek azzal, hogy a zenekarnak ezt

Új utakon a Debreceni Filharmonikusok

Kocsár Balázs szerint még nem érték el a végcélt, de jó irányba haladnak

a feladatot is el kell látnia, főleg a koncertezésre helyezték a hangsúlyt. Ekkor, éppen emiatt hozták létre a zenekarnál az első karmesteri pozíciót. Korábban azonban egy művészeti vezető dolgozott az együttesel, mi most visszatérünk ehhez az eredeti állapothoz.

I *Erre az átalakításra miért nem akkor került sor, amikor három évvel ezelőtt Önt neveztek ki művészeti igazgatónak?*

– Amikor engem visszahívtak, akkor a zenekari igazgató már látta a folyamatos egyeztetési konfliktusokat, azt a probléma halmazt, amit ez a külön státusz okozott, hiszen az együttesnél nem is tudja az első karmester kitölteni a megfelelő szolgáltatásomat. S hamar bebizonyosodott, hogy még egy teljes állású karmesterre nincs szükség. Kerestük erre a helyzetre a megoldást, s most úgy döntöttünk, hogy nem lesz első karmesteri poszt. Inkább egy betanító dirigentst, karmesterasszisztentst keresünk, aki a zenekar egyéb ügyeiben, a szervezésben is részt vesz. Szeretnénk ehhez találni egy tehetséges muzsikust. Nemcsak magyar jelöltekben, hanem külföldiekben is gondolkodunk.

I *S emellett decemberben próbajátékok sorát rendezik meg, hiszen a koncertmesteri állás mellett az I. és a II. hegedű szólamba is keresnek muzsikusokat...*

– Három-négy állásra keresünk zenészeket. Ez is annak a komoly átalakulási folyamatnak a része, amelyet három esztendővel ezelőtt elindítottunk. A nyugdíjas kollégák helyét újítjuk meg. El kell mondjam, az utóbbi két-három évben felvett fiatalok képviselik ennek a megújulási folyamatnak a jelentős bázisát.

I *A kinevezését követően elhangzott az is, hogy a tartós minőségi változásokhoz, s ahhoz, hogy a közönség számára is egyértelműen érzékelhető legyen az átalakulás, három-négy évre van szükség. Három év már eltelt. Ön szerint miben mérhető az együttesnél folyó munka?*

– Úgy vélem, ez ma már minden hangversenyünkön hallható. Egyáltalán nem állítom, hogy már elértük a végcélt, de a kitűzött úton sokat haladtunk előre. A fő problémát az együttesnél egyébként abban látom, hogy Debrecenben ez az egyetlen hivatásos zenekar, s így a muzsikuskok a korábbi években megszokták, hogy bármi, amit csinálnak, az jó. Ha nem készült fel valaki kellően a koncertekre, előadásokra akkor sem érte semmiféle retorzió. Amióta idekerültem, próbálok ezt a mentalitást megváltoztatni, de nem könnyű átalakítani a több évtizedes megszokást. Azért is jöttem vissza Debrecenbe, mert hiszek abban, hogy ez az együttes ennél jóval magasabb szinten folyó munkára is képes és bízom benne, hogy ezt közösen el is fogjuk érni. Úgy vélem, a zenekar építésének egyik jelentős állomása volt az a tavalyi évadi januári hangverseny, amelyen előadtuk Bruckner IV. szimfóniáját. A koncertre való felkészülés is áttörést jelentett. Olyan fegyelem, fegyelem jellemezte a próbák és a hangverseny során az együttest, amely azóta állandóvá vált. A muzsikuskok érzik, hogy a koncentráltabb munkának, a komolyabb számonkérésnek van értelme. S szeretném, ha tényleg úgy tudnánk dolgozni, hogy mindenki naponta átélje azt az élményt, ami miatt annak idején a muzsikálást választotta hivatásául. Érezzék a próbákban is a zenélés örömét, s a jó koncertek okozta katartikus hatást. Van már visszajelzésünk arról, hogy ezt nemcsak a zenészek élik át, hanem a közönség is igazolja ezt a változást. Ez azért is fontos, mert az elkészült Kölcsey Központ számos szempontból nem a legideálisabb a hangversenyekhez, hiszen elsősorban kongresszusi központnak épült. A Nagyterem hangzása azonban sokkal objektívebb, mint az együttes előző otthonáé, a Bartók Teremé, amely nem is nagyon tette lehetővé a precíz kidolgozást, hiszen az sem hallatszott, ha nem egyszerre kezdtek egy frázist a szólamok... Amikor technikai okok miatt át kellett tenni az egyik koncertünket a Kölcsey Központból a Bartók Terembe, akkor

maguk a muzsikások mondták azt, hogy jobb a Kölcsey Központban dolgozni.

■ A zenekar- és repertoárépítésben most milyen lépcsőfokoknál tartanak?

– A 150 színházi szolgálat mellett körülbelül ugyanennyi szolgálat jut a hangversenyekre. Így az együttes egy szezonban 20-25 koncertműsort tud bepróbálni, mivel az anyagi korlátaink is erősen behatárolják a lehetőségeinket. Ezért nem egyszerű jelentősen megváltoztatni a repertoárt. Arra azért az elmúlt években is mindig nagyon figyeltem, hogy legyen műsoron három-négy olyan darab, amely segít a zenekar nívójának emelésében, amelyek kihívást jelentenek bármelyik együttes számára. Emellett természetesen a klasszikus repertoárt is megőrizzük, s a koncertek programjában rendszeresen szerepelnek Mozart, Beethoven, Brahms művei. Igyekszem úgy súlyozni, hogy a zenekar számára a munka ne legyen megfeszített, de azért folyamatos koncentrációt kívánjon. Ez a fajta felkészülés is a színvonal emelését hozza magával. A kettős létből fakad, hogy két-két és fél hetet készülünk egy-egy operára, s ezek a művek is ugyanazt a lehetőséget kínálják, mint a koncertek. A zenekarból sokan azt gondolták, a zenedrámák kísérlete nem igényel olyan elmélyülést. Pedig az a fajta műhelymunka, a darab összecsiszolása szintén komoly esélyt kínál arra, hogy még jobb legyen az együttes.

■ Halász János alpolgármester azonban arról beszélt, hogy számos üres hely van a koncertjeiken, és ezen változtatni kellene.

– Az valóban igaz, hogy akad néhány olyan koncert a Kölcsey Központban, amely nem telt házas. De arról sem szabad elfeledkezni, hogy ez a terem, attól függően, hogy hány szekció termet nyitunk ki, 1200 illetve 900 férőhelyes. Az együttes korábbi otthona, a Bartók Terem ezzel szemben maximum 500 fő befogadására alkalmas, de már 350-400 fő esetén jó ház benyomását kelti. Tehát elképzelhető, hogy csak 700-an jönnének el a Kölcsey Központba, és foghíjasak a sorok, de ezzel szemben ennyi ember a Bartókban már két telt házas estét jelent. El kell mondjam azt is, hogy a közönség nem fogadta egyértelműen pozitívan az új koncerthelyszínt. A patinás Bartók Termet az évtizedek során megszokták, megszerették, ezzel szemben a Kölcsey Központ kicsit ridegebb helyszín, s nem kimondottan koncertterem. Ennek ellenére azért azt tapasztalom, hogy a publikumunk kezdi megszokni, megszeretni ezt az új helyszínt is. S

talán értik, érzik a hangzás színvonalának különbségét is. Emellett az szintén komoly problémát jelent, hogy az együtteseink nem hangversenyrendezőik. Ezekkel a feladatokkal a Kölcsey Központ és az itteni Filharmonia foglalkozik. A mi költségvetésünkbe nem fér bele, hogy nagyobb reklámot csináljunk az előadásainknak, de ennek a személyi feltételei sem adottak intézményen belül. S azt is tudomásul kell venni, hogy csak adott számú hangversenyre van érdeklődés a városban. Ha az együttesen belül ki tudnánk alakítani koncertszervező egységet megfelelő költségvetéssel, vagy más intézménnyel együtt foglalkoznánk mindezzel, az komoly előrelépést jelentene...

■ Az évad eleji társulati ülésen arról is szó esett, hogy csökken az intézmény büdzséje, kevesebb minisztériumi támogatást kapnak. Mi ennek az oka?

– Az utóbbi években ez a támogatás nem változott, ezért az összeg az infláció miatt egyre kevesebbet ér. Így nehezebb számunkra a verseny is, hiszen a nagyobb közönséglétszámhoz komolyabb befektetésre is szükség lenne, de erre esélyünk sincs. Egyelőre úgy látjuk, hogy a mi problémánkat az előadóművészeti törvény sem fogja megoldani. Persze tudom, a vidéki zenekarok mindegyike különböző módon működik, így nehéz olyan megoldást találni, ami mindenkinek jó. A tervezett törvény például a koncertszámtól is függővé teszi a támogatás mértékét, s nálunk a kötelező színházi szolgálatok miatt sincs nagyon lehetőség arra, hogy a jelenleginél több hangversenyt adjunk. Kérdés persze az is, hogy hány koncertet bír el a város... Ahogy a kortárs műveket is fontosnak tartom, de az évadban adott 20 koncert felén nem tűzhetünk műsorra modern kompozíciókat... Nem akarunk húszperces ifjúsági koncerteket sem rendezni, csupán azért, hogy nagyobb számot tudjunk az egyik rubrikába beírni... Lehet persze, hogy ezt fogjuk tenni, ha máshogyan nem tudjuk előteremteni az együttes működéséhez szükséges összeget...

■ Két évvel ezelőtt Turi Gábor alpolgármester nyilatkozott a lapunknak arról, hogy a kulturális fejlesztések fontosságát senki sem kérdőjelezi meg. Számíthatnak a város támogatására?

– Bízunk benne, hogy igen, egy közös szervezőiroda felállítása például sok problémánkat orvosolná...

■ A Debreceni Filharmonikusokkal összevont Kodály Kórus vezető karnagya ta-

valy ősszel Ella István lett. Ő azt nyilatkozta, szeretne néhány szólamot fiatal tehetségekkel bővíteni, ehhez képest az évadnyitón arról esett szó, hogy öt énekes megvált a kórustól...

– A közalkalmazotti bértábla szerint tudunk csak fizetni, és ez súlyos gond, hiszen ez sok esetben csak a létminimumot jelenti. Így nem csoda, ha ezeket a fiatal embereket bármilyen más állással el tudják csábítani, ha jobb béreket kínálnak. Nekünk sajnos, meg van kötve a kezünk. De ettől függetlenül úgy érzem, a kórusnál is elindult a vérfrissítés, amelyre az együttesnek szüksége is volt.

■ Mennyire nyugodtak meg mára az öszevadás miatt felbolydult kedélyek?

– Úgy érzem, ezt a helyzetet mára mindenki elfogadta. A kórus eddig is természetes társa volt a zenekarnak, de amíg a korábbi években ez csak két-három közös hangversenyt jelentett, most már a négy Gulyásbérletes koncert mellett további hét fontos koncerten lépnek pódiumra a Filharmonikusokkal. Egyetlen vidéki városban működik nálunk kórus és zenekar, s ezt a helyzetet minél jobban ki kell használni. Az oratórikus koncertek száma egyre nő. Ez is Ella István céljai közé tartozott, akárcsak az, hogy a külföldi fellépéseik számát növeljék.

■ Az évadnyitón elhangzott az is, hogy a kórusnak és a zenekarnak azokat a fiatalokat kell megszólítaniuk, akik videóklippen nőttek fel, s nem érdeklődnek a magas kultúra iránt...

– Most éppen a főpróbán adtuk az évad első középiskolásoknak szóló ifjúsági koncertjét, s négyszázötven fiatal ült pizzenés nélkül a hangversenyen. Ezt nagyon biztatónak tartom. Mindenesetre folyamatosan igyekszünk kommunikálni a fiatalokkal.

■ S Halász János arról is beszélt, hogy rendbagyó koncertekre van szükség, olyanokra, mint például az állatkerti hangverseny...

– Volt is, van is különleges koncertünk. A társművészeteket is igyekszünk bevonni a hangversenyekbe, s ez is fontos újdonság ahhoz, hogy olyan közönségrétegeket is megszólítsunk, melyet korábban nem értünk el. Arra pedig büszke vagyok, hogy az egyetemi, Universitas bérletünk nyitóestjén, amelyen Beethoven IX. szimfóniáját játszottuk, megtelt az aula...

R. Zs.